

بررسی فراوانی آلودگی به انگل پرژوالسکینا (*Przhevalskiana*) در جمعیت بز کشتار شده در کشتارگاه دام بم

حجت الله جعفری دکترای عمومی دامپزشکی-معاون دامپزشکی شهرستان بم-اداره کل دامپزشکی استان کرمان
پست الکترونیک hjveterinary@yahoo.com

زهره وکیلی دکترای عمومی دامپزشکی-کارشناس اداره کل دامپزشکی استان کرمان-اداره کل دامپزشکی استان کرمان
پست الکترونیک zohrevakili1363@gmail.com

مجتبی عدیم المثالی کارشناسی ارشد صنایع غذایی، کارشناس دامپزشکی شهرستان بم-اداره کل دامپزشکی استان کرمان
پست الکترونیک Mojtaba.adim@gmail.com

مقدمه:

هیپودرموز (*Hypodermosis*) نوعی میاز جلدی است که به وسیله لاروهای مگس هیپودرما (*Hypoderma*) ایجاد می شود. گونه های مختلف هیپودرما میزبان های مختلفی را مبتلا می سازند که از آن جمله گاو، گوسفند، بز، اسب، گوزن، شتر و انسان را می توان نام برد. در این نوع میاز (*Myiasis*) نه تنها مراحل لاروی مگس، بلکه خود مگس بالغ هم به دام آسیب رسانده و خسارت اقتصادی قابل توجهی وارد می سازد (جعفری شوربچه و همکاران، ۱۳۷۶: ۷۱-۶۱). زیان های اقتصادی ناشی از کاهش ارزش پوست به علت سوراخ های هیپودرمایی (*Hypoderma*) از نظر ارزش پولی در مقایسه با سایر ضررهایی که به وسیله مگس بالغ و لارو انگل ایجاد می گردد، اختلاف معنی داری نشان می دهد (جعفری شوربچه و همکاران، ۱۳۷۶: ۷۱-۶۱). هرچند که آلودگی های سنگین می تواند به کاهش وزن منجر شود ولی اهمیت ویژه پرژوالسکینا (*Przhevalskiana*) در زیان رساندن به پوست و چرم دام است (فضل الله شاددل، ۱۳۷۷: ۴۳۳). جنس پرژوالسکینا (*Przhevalskiana*) از خانواده استریده (*Oestridae*) یکی از عوامل ایجادکننده میازیس (*Myiasis*) یا گراب بزی (*Goat grub*) از میازهای (*Myiasis*) زیرجلدی می باشد و گونه های پرژوالسکینا کروز (*P. crossii*)، آگاری (*P. aegagri*) و یا سایلنوس (*P. silenus*) را شامل می شود (عباسی دهکردی و همکاران، ۱۳۹۸: ۸۴-۷۶). این جنس بزهای اهلی و به میزان کمتری گوسفندان را آلوده می سازد و غزال ها در بیشتر مناطق، به عنوان مخزن این جنس به شمار می روند (فضل الله شاددل، ۱۳۷۷: ۴۳۳). چرخه زندگی آن هیپودرما (*Hypoderma*) آن را مجبور به سوراخ کردن پوست می کند. وقتی مگس بالغ بر روی موهای گوسفند و بز تخم گذاری می کند، تخم پس از تفریح با سوراخ کردن پوست به داخل بافت همبند زیر پوست وارد می شود و طی گذاشتن مراحل لاروی یک، دو، سه و مهاجرت های لاروی دوباره به زیر پوست برمی گردد و در بافت همبند زیر پوست جایگزین می شود. این انگل چون نیاز به تنفس هوایی دارد با سوراخ کردن پوست و قرار دادن منفذ تنفسی در این سوراخ عمل تنفس را انجام می دهد. پس از طی مراحل تکاملی که تقریباً هشت ماه طول می کشد از پوست بیرون آمده و در روی زمین در مدت سه تا هفت روز تبدیل به شفیره شده و در خلال ۱۱۶-۲۰ روز مگس بالغ از شفیره خارج می شود و فعالیت جفت گیری و تخم گذاری را آغاز می کند. سوراخ های پوست و یا به عبارت دیگر جایگاه لارو مرحله سه در زیر پوست بیشتر در دو طرف خط پشتی در پوست، یعنی بهترین محل برای تولید چرم دیده می شود (عباسی دهکردی و همکاران، ۱۳۹۸: ۸۴-۷۶).

موارد و روش کار:

طی یک بررسی یک ساله که از ابتدای پاییز سال ۱۴۰۰ لغایت انتهای تابستان ۱۴۰۱ در کشتارگاه دام بم (استان کرمان) طی ۶۰ نوبت مراجعه به کشتارگاه بر روی تعداد ۳۲۰۰ راس بز انجام پذیرفت، پس از ذبح دام، در هنگام جدا کردن پوست از لاشه، سطح داخلی پوست، بافت همبند زیر پوست، سطوح مختلف لاشه و ژلاتین سطح عضلات با دقت مورد مشاهده و بازرسی قرار گرفت که پس از مشاهده تعدادی نمونه از لاشه درگیر، برداشت نمونه انگلی و قرار گرفتن در ظرف محتوی الکل ۷۰ درجه، مورد بررسی آزمایشگاهی قرار گرفت.

سازمان بهداشت و آموزش پزشکی

سلام و سلامتی

تصویری از مشاهده مواردی از آلودگی با انگل پرژوالسکینا (*Przhevalskiana*) در کشتارگاه دام شهرستان بم

تصویری از مشاهده مواردی از آلودگی با انگل پرژوالسکینا (*Przhevalskiana*) در کشتارگاه دام شهرستان بم

نتیجه گیری:

طی بررسی های بعمل آمده نتایج بر اساس جدول زیر حاصل گردید.

فصل	تعداد لاشه بز بررسی شده	میزان آلودگی لاشه های بزی
بهار	۱۰۲۰	۸
تابستان	۸۰۰	۶
پیز	۷۳۰	۲۶
زمستان	۶۵۰	۳۶
جمع	۳۲۰۰	۷۶

از ۳۲۰۰ راس بز کشتاری ، تعداد ۷۶ راس (درصد آلودگی: دو و چهار دهم درصد درصد) آلوده ب هیپودرموز (*Hypodermosis*) تشخیص داده شدند.

بحث:

از آنجایی که چرخه زندگی مگس هیپودرما (*Hypoderma*) تحت تاثیر شرایط آب وهوایی قرار می

گیرد، لذا توجه به وضعیت اقلیمی در مناطق مختلف اهمیت دارد (عباسی دهکردی و همکاران، ۱۳۹۸: ۸۴-۷۶). در مطالعه که تحت عنوان بررسی فراوانی آلودگی به انگل پرژوالسکیانا (Przhevalskiana) در بزهای کشتار شده شهرستان جیرفت در سال ۱۳۹۸ که توسط عباسی دهکردی و همکاران بر روی ۲۴۰۰ راس بز کشتاری انجام پذیرفت تعداد ۲۰۱ راس آلودگی محاسبه گردید (عباسی دهکردی و همکاران، ۱۳۹۸: ۸۴-۷۶).

در مطالعه دیگر که تحت عنوان بررسی هیپودرموز (Hypodermosis) در گوسفند ها و بز ها در مجتمع صنعتی گوشت فارس ط. یک بررسی نه ماهه توسط جعفری شوریجه و همکاران انجام پذیرفت از تعداد ۶۶۰ راس بز کشتاری، ۴۱۸ راس و از ۶۵۷۵ راس گوسفند فقط چهار راس (میزان آلودگی شش صدم درصد) دام آلوده شناسایی گردید (جعفری شوریجه و همکاران، ۱۳۷۶: ۷۱-۶۱).

در بررسی ما و دو مطالعه مطرح شده اختلاف معنادار در میزان و درصد آلودگی را می توان به شرایط اقلیمی و آب و هوایی مناطق تحت بررسی ارتباط داد از جمله نکات قابل تامل، کاهش میزان درصد آلودگی در فصول بهار و تابستان است که این نتیجه در مطالعه و بررسی، عباسی دهکردی و همکاران نیز حاصل گردیده و می توان به فعالیت مگس های بالغ و مرحله شفیرگی در این فصول سال ارتباط داد و لذا در این بازه بهترین کنترل مگس های بالغ و لاروهای تازه بالغ شده می باشد.

در پایان با توجه به ضرر اقتصادی این نوع بیماری انگلی بالاخص ضرر به صنعت پوست و چرم و همچنین کاهش راندمان تولید و عوارضی از جمله بروز علائم بالینی پوستی در دام (خارش، التهاب و ...)، می طلبد دامداران ضمن رعایت موازین بهداشتی دامداری ها به منظور جلوگیری از ازدیاد مگس ها، اقدامات پیشگیرانه از جمله سم پاشی به موقع دام و جایگاه نگهداری را در برنامه مدیریتی خود لحاظ نمایند. منابع مورد استفاده :

۱- سین عباسی دهکردی، یاسر پیرعلی، معصومه اسکندری، حمید ر. عزیزی ونادر احمدی (زمستان ۱۳۹۸) بررسی فراوانی آلودگی به انگل پرژوالسکیانا در بزهای کشتار شده شهرستان جیرفت " مجله تحقیقات دام پزشکی و فرآورده های بیولوژیک، شماره ۱۲۵، صفحه ۸۴-۷۶.

۲- سردار جعفری شوریجه، حامد رضا زاده ویشکایی (۱۳۷۶) "بررسی هیپودرموز در گوسفند ها و بز ها در مجتمع صنعتی گوشت فارس و برآورد زیان های اقتصادی حاصل از آن" مجله دانشکده دامپزشکی دانشگاه تهران، دوره ۵۲، شماره ۲، صفحه ۷۱-۶۱.

۳- تالیف فضل الله شاددل (بهار ۱۳۷۷) " کتاب انگل شناسی دام پزشکی " انتشارات دانشگاه شیراز، چاپ اول صفحه ۴۳۳.

سازمان تحقیقات سلامت

سلام و سلامتی